

Pro Accesibilitate!

Pro Incluziune!

Pro Democrație!

SUBIECTE DE INTERES SPECIAL:

- Alegeri locale generale — 14 iunie 2015
- Ce facem la alegerile locale generale?
- Dicționar de termeni
- Cum se votează corect?
- Dreptul de vot al persoanelor cu dizabilități.

**Un alegător informat votează conștient.
Vă îndemnăm să vă informați cât mai bine și să
veniți la alegeri !**

DIN ACEST NUMĂR:

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales	2
Dreptul la viața politică și publică a persoanelor cu dizabilități	3
DECLARAȚIA privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități	4
Acțiunile organelor electorale inferioare	3
Ghidul alegătorului. Ghidul observatorului. Alegeri locale generale 2015.	6
Cine sînt principalii actori ai procesului electoral?	7
Ești sau nu inclus în lista electorală?	7
Cum votezi dacă nu vă puteți deplasa la secția de votare ?	8
Persoanele cu deficiențe de vedere pot depune cereri privind votarea la locul aflării	9
Garantarea participării politice a persoanelor cu dizabilități	10

Acest Buletin Informativ oferă tuturor celor interesați o imagine de ansamblu asupra procesului electoral.

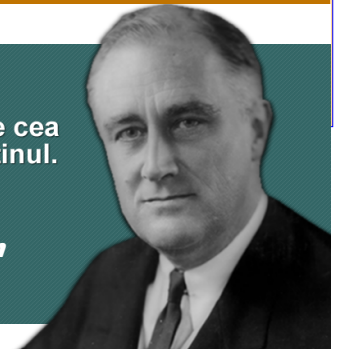
Buletinul vine cu informații utile în ajutorul alegătorilor, în care acesta va găsi răspunsuri concrete la multe întrebări ce țin de dreptul de vot, procedura de votare, modalități de votare, precum și alte subiecte relevante.

Alegerea, și nu șansa e cea care ne determină destinul.

Frank Delano Roosevelt

leșiți la alegerile din

eu.inte
celebre.ro

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

drept prevăzut în **Art. 38 al Constituției Republicii Moldova**, actul suprem care conține drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor țării. În acest document de importanță maximă sunt specificate câteva articole care vorbesc despre domeniul politic și dreptul la vot.

Există o serie de acte naționale și internaționale care reglementează procesul electoral din Republica Moldova. Constituția e primul act național în acest sens. Aceasta prevede:

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

(4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militază împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de

drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale.

(5) Asociațiile secrete sînt inter-

Articolul 109

Principiile de bază ale administrării publice locale

(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia privește atît organizarea și funcționarea administrației publice locale, cît și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunțate nu poate afecta caracterul de stat unitar.

Articolul 112

Autoritățile sătești și orășenești

(1) Autoritățile administrației publice, prin care se exercită autonomia locală în sate și în orașe, sînt consiliile locale alese și primarii aleși.

(2) Consiliile locale și primarii activează, în condițiile legii, ca autorități administrative autonome și rezolvă treburile publice din sate și orașe.

(3) Modul de alegere a consiliilor locale și a primarilor, precum și atribuțiile lor, este stabilit de lege.

Articolul 113

Consiliul raional

(1) Consiliul raional coordonează activitatea consiliilor sătești și orășenești în vederea realizării serviciilor publice de interes raional.

(2) Consiliul raional este ales și

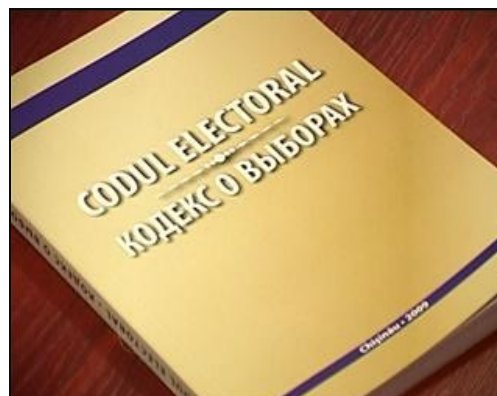
funcționează în condițiile legii.

(3) Raporturile dintre autoritățile publice locale au la bază principiile autonomiei, legalității și colaborării în rezolvarea problemelor comune.

"Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Statul garantează exprimarea voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice și a normelor dreptului electoral."

CODUL ELECTORAL

Dreptul la viața politică și publică a persoanelor cu dizabilități

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități -

constituie primul instrument obligatoriu din punct de vedere juridic în domeniul drepturilor omului la care UE și statele membre sunt parte.

Convenția Națiunilor Unite solicită statelor care sunt parte la aceasta să protejeze și să garanteze faptul că persoanele cu dizabilități se pot bucura de toate drepturile omului și de libertățile fundamentale.

**TOTI DIFERITI
TOTI EGALI**

ARTICOLUL 29 al Convenției prevede

Participarea la viața politică și publică a persoanelor cu dizabilități

Statele părți vor garanta persoanelor cu dizabilități drepturi politice și posibilitatea de a beneficia de acestea, în condiții de egalitate cu alții, și se angajează:

a) să se asigure că persoanele cu dizabilități pot participa efectiv și deplin la viața politică și publică, în condiții de egalitate cu ceilalți, în mod direct sau prin reprezentanți liber aleși, incluzând și dreptul și oportuni-

tatea de a vota și de a fi alese, printre altele, prin:

(i) asigurarea de proceduri, facilități și materiale de vot adecvate, accesibile și ușor de înțeles și utilizat;

(ii) protejarea dreptului persoanelor cu dizabilități de a vota prin vot secret la alegerile și referendumurile publice, fără intimidare, de a candida la alegeri, de a deține efectiv un mandat ales și de a îndeplini orice funcție publică, la orice nivel guvernamental, facilitând utilizarea tehnologiilor noi și de asistare, acolo unde este cazul;

(iii) garantarea exprimării libere a voinței persoanelor cu dizabilități ca electori și, în acest scop, dacă este cazul, la solicitarea acestora, să permită asistarea la vot de către o persoană la alegerea lor;

b) să promoveze activ un mediu în care persoanele cu dizabilități pot participa efectiv și pe deplin la administrarea afacerilor publice, fără discriminare și în condiții de egalitate cu ceilalți, și să încurajeze participarea lor la afacerile publice, inclusiv:

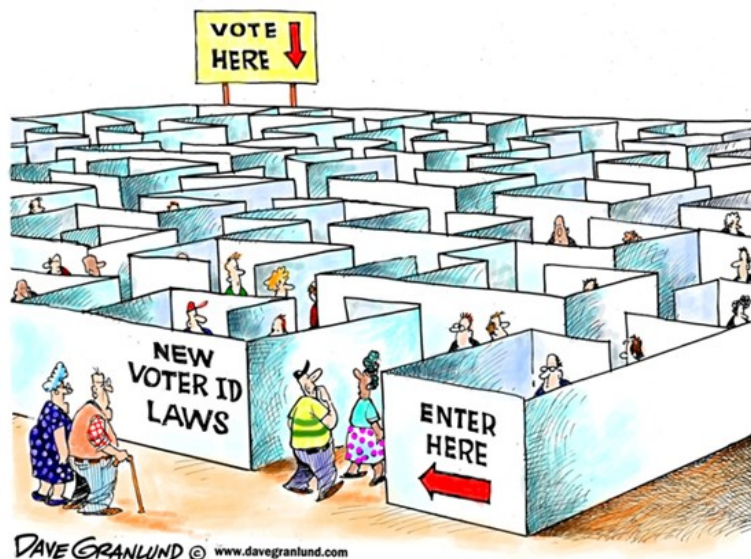
(i) să activeze în cadrul organizațiilor neguvernamentale și asociațiilor care se ocupă de viața publică și politică a țării și la activitățile și administrarea partidelor politice;

(ii) să formeze și să adere la organizații ale persoanelor cu dizabilități pentru a le reprezenta pe

acestea din urmă la nivel internațional, național, regional și local.

Participarea la viața politică și publică a persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova este prevăzută în Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, care a fost ratificată prin Legea nr. 166/09.07.2010,

DAVE GRANLUND © www.davegranlund.com

Măsurile propuse de Comisia Electorală Centrală cu referire la implementarea Art. 29 al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Voterez
înseamnă că trăiesc

14 iunie 2015 – Alegeri locale generale în Republica Moldova

Acest produs este finanțat din sursele "Programului pentru îmbunătățirea democrației în Moldova prin suport parlamentar și electoral", implementat de către PNUD Moldova și finanțat de către Guvernul Suediei și Guvernul Norvegiei.

Conform priorităților stabilite de CEC pentru anii următori se propun următoarele măsuri:

1. Revizuirea cadrului legislativ în vederea asigurării dreptului de vot pentru persoanele cu diferite tipuri de dizabilități. Aceasta presupune reglementarea metodelor alternative de vot, inclusiv votul electronic, reglementări privind amenajarea corespunzătoare a cabinelor de vot și dotarea cu echipamentul necesar.
2. Extinderea proiectului-pilot ce prevede amenajarea corespunzătoare a localurilor secțiilor de votare pentru persoanele cu dizabilități de vedere și pentru persoane cu dizabilități locomotorii la viitoarele alegeri parlamentare (a. 2014).
3. În vederea asigurării drepturilor electorale pentru persoanele cu dizabilități, Statul urmează să întreprindă măsuri de instruire a membrilor secțiilor de votare privind procedura de votare a alegătorilor cu diferite tipuri de dizabilități, precum și acțiuni de informare nemijlocită a categoriei respective de alegători prin utilizarea tehnologiilor corespunzătoare (diverse lupe cu/și fără suport, cu/și fără iluminare; materiale printate în limbaj special; spoturi video cu teletext, interpretarea emisiunilor

DECLARAȚIA

privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități

În anul 2015 Republica Moldova și-a luat anumite angajamente prin semnarea Declarației privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități. Această Declarație a fost aprobată prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3272 din 21 aprilie 2015.

Conducându-se de Constituție, de angajamentele asumate de Republica Moldova prin ratificarea **Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități** și în scopul implementării **Legii nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități**, în calitatea sa de organ de stat constituit pentru realizarea politicii electorale, pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, Comisia Electorală Centrală întreprinde măsuri care să asigure condiții de participare neasistată la procesul electoral a persoanelor cu dizabilități în vederea realizării drepturilor constituționale ale acestora.

Condițiile de participare neasistată la procesul electoral a persoanelor cu dizabilități pot fi asigurate prin eforturi conjugate ale:

1. Comisiei Electorale Centrale
2. Organele electorale inferioare
3. Autoritățile publice locale
4. Partidele politice
5. Instituțiile mass-media.

Pentru asigurarea participării neasistate a persoanelor cu dizabilități la procesul de vot, Comisia Electorală Centrală, în măsura posibilităților, va:

- difuza spoturi de educație electorală cu utilizarea limbajului mimico-gestual;
- asigura utilizarea plicurilor-șablon, a altor dispozitive, mecanisme pentru facilitarea completării buletinului de vot de către persoanele cu dizabilități de vedere;
- asigura ca materialele informative și ilustrative ce se afișează în sediile secțiilor de votare să fie executate cu font mare;

Organele electorale inferioare vor întreprinde următoarele acțiuni:

- Vor identifica alegătorii cu dizabilități pe categorii (de vedere – orbi și slab-văzători, de auz – surzi și cu deficiențe de auz, locomotorii) inclusiv în baza informațiilor prezentate la solicitare de către conducătorii societăților și asociațiilor obștești ale persoanelor cu dizabilități, azilurilor, penitenciarelor etc.;
- Vor asigura acordarea asistenței persoanelor cu dizabilități în limita competențelor legale;
- Vor asigura ca materialele informative și ilustrative să fie afișate în sediile secțiilor de votare la niveluri accesibile

le tuturor categoriilor de alegători, inclusiv persoanelor ce se deplasează cu căruciorul;

- Vor lua măsuri pentru a aduce la cunoștința persoanelor cu dizabilități rezultatele finale, inclusiv prin asociațiile invalizilor.

Autoritățile publice locale, în măsura posibilităților, vor:

- desemna în cadrul lor persoane responsabile cu asigurarea condițiilor pentru organizarea votării persoanelor cu dizabilități;
- atrage în activitatea organelor electorale inferioare reprezentanți ai societăților și asociațiilor obștești ale persoanelor cu dizabilități, unităților de asistență socială, interpreți în limbajul mimico-gestual etc.;
- asigura amenajarea căilor de acces spre sediile secțiilor de votare, astfel încât să se poată realiza un parcurs nestingherit al persoanelor cu dizabilități locomotorii și de vedere;
- asigura ca localurile secțiilor de votare să se afle de preferat la parterul clădirilor;
- asigura ca intrarea în localul secției de votare la necesitate să fie amenajată cu rampă specială, iar coridoarele, holurile, culoarele, vestibulurile și alte locuri de trecere să fie iluminate, delimitate și marcate corespunzător;
- asigura ca iluminarea încăperilor în care se desfășoară votarea să fie suficientă, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități de vedere;
- asigura dotarea secțiilor de votare cu un număr suficient de cabine de vot destinate persoanelor cu dizabilități;
- asigura dotarea cabinelor de vot cu lămpi de iluminare suplimentare, lămpi pentru persoanele cu dizabilități de vedere;
- asigura, după caz, în limita posibilității autorității publice locale și la solicitarea persoanelor cu dizabilități, transportarea acestora la sediul secției de votare.

Partidele politice

- vor informa alegătorii despre candidați prin toate mijloacele posibile, inclusiv prin metode alternative de comunicare (în Braille după caz, în varianta sonoră, în limbaj simplu și ușor de înțeles etc.).

Instituțiile mass-media

- vor folosi limbajul mimico-gestual,
- subtitrări

În cazul în care sediile secțiilor de votare nu vor putea fi amenajate astfel încât să fie accesibile persoanelor cu dizabilități, autoritățile administrației publice în comun cu societățile și asociațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități vor întreprinde măsuri pentru asigurarea adaptării rezonabile a acestora la necesitățile persoanelor cu dizabilități.

Ghidul alegătorului. Alegeri locale generale 2015

Ghid publicat pe
www.cec.md la data
de : 01.06.2015

Comisia Electorală Centrală își propune, prin acest Ghid, să ofere informații în măsură să ajute cetățenii în a-și forma o înțelegere clară despre tot ce ține de alegerile locale generale.

"Ghidul alegătorului" este structurat pe capitole tematice, concepute sub formă de întrebări succinte și răspunsuri accesibile, astfel încât cetățeanul să primească informații utile pentru a-și exercita în cunoștință de cauză dreptul la vot.

Candidatul reprezintă persoana cu drept de vot care candidează pentru ocuparea unei funcții publice eligibile, independent sau din partea partidelor, a altor organizații social- politice, a blocurilor electorale.

Votarea se face la secția de votare la care sînteti arondat.

Votarea este stabilită pentru **14 iunie 2015** și se desfășoară între

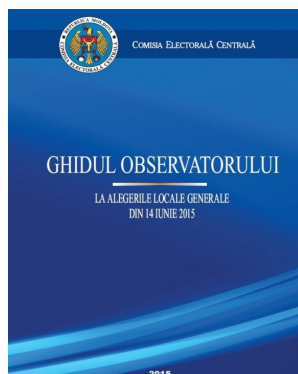
orele **7.00 si 21.00**.

ATENȚIE! Dacă ați completat greșit buletinul vot, dar nu l-ați introdus în urnă, puteți solicita să vi se elibereze, dar numai o singură dată, un nou buletin de vot. Buletinul de vot greșit se va anula și se va face mențiune specială în lista electorală și în procesul-verbal cu privire la votare.

ATENȚIE! Verificați dacă în actul de identitate vi s-a aplicat ștampila cu mențiunea „Alegeri locale 14.06.2015”sau „Alegeri locale 14.06.2015 Turul II” (în turul doi).

Atît votarea împreună cu membrii familiei, cît și votarea în locul altui alegător, care nu s-a

Ghidul observatorului. Alegeri locale generale 2015

Ghid publicat pe
www.cec.md la data
de : 09.06.2015

Observatorii sînt persoane cu drept de vot, autorizate în modul stabilit și care pot reprezenta organizații sau instituții din Republica Moldova, din străinătate sau internaționale, acestea avînd misiunea de a urmări modul de organizare și desfășurare a procesului electoral.

Pentru a putea monitoriza alegerile, persoana trebuie să fie acreditată în calitate de observator, în conformitate cu art. 63 din Codul electoral și cu Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora.

Observatorii pot fi:

naționali – cetățeni ai RM, reprezentanți ai asociațiilor obștești, acreditați de Comisia Electorală Centrală/ consiliul electoral de circumscripție, reprezentanți ai concurenților electorali, acreditați de consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul întîii;

internaționali – reprezentanți ai organizațiilor internaționale, ai guvernelor statelor străine și ai organizațiilor neguvernamentale din străinătate, precum și experți internaționali în domeniul electoral, acreditați doar de

Comisia Electorală Centrală.

Observatorii își pot desfășura activitatea atît în ziua alegerilor, cît și pînă la începerea, pe parcursul și după terminarea campaniei electorale. Observatorii acreditați își pot continua activitatea și în turul al doilea al alegerilor, precum și la votarea repetată.

În timpul desfășurării activității sale, observatorul trebuie să poarte/să prezinte la cerere legitimația eliberată de organul electoral ce l-a acreditat și actul de identitate în baza căruia acesta a fost acreditat (ambele în original).

Observatorii sînt asigurați material și financiar de către părțile ce i-au înaintat pentru acreditare sau din cont propriu.

Observatorii care încalcă normele electorale în localul secției de votare în ziua votării sînt evacuați imediat din încăpere, la indicația

Observarea alegerilor joacă un rol important în sprijinirea dezvoltării și consolidării democrației în țara noastră.

Misiunile de observare verifică dacă procesele electorale se desfășoară corect, transparent, cu respectarea drepturilor omului și contribuie, dacă este cazul, la soluționarea conflictelor.

Observarea alegerilor urmează să sporească integritatea proceselor electorale și încrederea publicului în acestea.

În **Ghid** veți găsi o descriere succintă a normelor ce țin de organizarea procesului electoral, care sînt utile de știut pentru observatori.

Cu pași mici facem lucruri mari!

Alegeri locale generale din

14 iunie 2015

Ce facem la alegerile locale generale?

La alegerile locale generale în fiecare unitate administrativ-teritorială se aleg primarii localităților și consiliile locale. Primăria este o structură funcțională care asistă primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale, iar președintele raionului este asistat în activitatea sa de aparatul președintelui raionului.

De exemplu, un alegător cu domiciliul într-un sat poate alege doar primarul localității unde el își are înregistrarea la domiciliu sau reședința valabilă, poate alege consiliul acelei localități, primarul centrului raional (al orașului de reședință al raionului din care face parte localitatea sa) și consiliul raional respectiv.

Acest alegător va completa 4 buletine de vot:

- 1 - pentru alegerea primarului satului,
- 2 - pentru alegerea primarului centrului raional,
- 3 - pentru alegerea consiliului sătesc
- 4 - pentru alegerea consiliului raional.

**Cetățenii Republicii Moldova
aflați peste hotarele țării nu
pot participa la alegerile
locale generale.**

Cine sînt principalii actori ai procesului electoral?

Alegător - cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot;

Concurenți electorali - candidații independenți, partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale care înaintează liste de candidați și sînt înregistrați de către organele electorale corespunzătoare;

Organe electorale - organe care organizează desfășurarea alegerilor Parlamentului, în autoritățile administrației publice locale, precum și desfășurarea referendumurilor;

Observator - persoană care monitorizează procesul electoral fără a se implica, reprezintă o instituție abilitată și este acreditată de organul electoral corespunzător;

Reprezentant - persoană cu drept de vot, ce reprezintă interesele concurentului electoral în organele electorale și în alte organe implicate în procesul electoral;

Persoană de încredere - persoană cu drept de vot ce are dreptul să facă agitație electorală în favoarea concurentului electoral care 1-a desemnat.

Cum verificați dacă ați fost inclus în lista electorală?

Listă electorală - listă ce cuprinde toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare.

Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare.

Pînă pe 13 iunie inclusiv, puteți să verificați, la secția de votare, corectitudinea datelor dvs. înscrise în lista electorală. Aveți dreptul să solicitați includerea/ excluderea dvs., corectarea altor erori comise la înscrierea datelor despre dvs. sau despre alți alegători. Pentru efectuarea oricăror modificări, este necesară prezentarea actului de identitate și/sau a altor documente doveditoare.

De asemenea, puteți verifica on-line pe pagina oficială a Comisiei (www.cec.md) secția de votare la care sînteți arondat, introducînd IDNP- ul dvs. Lista electorală este un document public. Însă aceasta nu înseamnă că oricine poate face modificări în listă sau poate multiplica lista. Dacă un alegător nu poate merge la biroul electoral să verifice personal datele înscrise în listă, un membru al familiei o poate face în numele lui. Ruda prezintă un act de identitate și menționează că dorește să verifice numele unui membru de familie.

Modificările în lista electorală se efectuează în baza actelor de identitate sau certificatelor oficiale.

Cum votați dacă nu vă puteți deplasa la secția de votare ?

În cazul în care, din motive de sănătate sau din alte motive temeinice, nu puteți veni în localul de votare, aveți dreptul să vă exercitați votul cu ajutorul

urnei mobile.

Pentru aceasta veți depune o cerere în scris, la biroul secției de votare, cu 2 săptămâni înainte de ziua votării și pînă la ora 18.00 a zilei precedente votării.

În ziua votării, cererile pot fi făcute în scris pînă la ora 15.00 dacă se prezintă și certificat medical.

ATENȚIE!

Dacă alegătorul nu poate veni la secția de votare și nu figurează în lista pentru votarea la locul aflării, atunci el nu poate vota.

Cum se votează corect?

1. Alegătorul intră în secția de votare și prezintă operatorului actul de identitate.
2. Operatorul introduce datele în calculator, pentru a verifica, în Registrul de stat al alegătorilor, dacă alegătorul este arondat anume la această secție de votare și dacă nu votează repetat.
3. Membrul biroului electoral al secției de votare înmînează alegătorului buletinele de vot (2-4), conform listei electorale și numărului de funcții electice pentru care se votează în secția de votare respectivă, doar la prezentarea actului de identitate. ghidul observatorului 23
4. La primirea buletinelor de vot, alegătorul semnează în lista electorală în dreptul numelui său, iar membrul biroului electoral al secției de votare aplică ștampila specială „Alegeri 14.06.2015”.
5. Buletinele de vot se completează de către alegător numai în cabina pentru vot secret.
6. Alegătorul aplică ștampila cu inscripția „Votat” în interiorul cercului unui singur patruleter din buletinul de vot, ceea ce înseamnă că a votat pentru acest concurent electoral. Cercurile din celelalte patruletere trebuie să rămînă curate.
7. Alegătorul pliază buletinele de vot și le introduce **OBLIGATORIU** în urna de vot.

Notă! Dacă alegătorul a completat greșit buletinul, la cererea lui, biroul electoral al secției de votare anulează acest buletin și îi eliberează imediat, o singură dată, un nou buletin de vot de un anumit tip. Acest caz va fi menționat în procesul verbal cu privire la votare și în lista electorală.

Votarea persoanelor cu dizabilități

Alegătorul care, din motive de sănătate, nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului electoral al secției de votare, reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale.

Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare.

Notă! *Observatorii pot însoți urna de vot mobilă. Membrii organelor electorale nu sînt obligați să ofere transport/*

Comisia Electorală Centrală informează că în perioada 18 mai - 30 iunie 2015 va funcționa **Centrul de Apel**, cu numărul unic de telefon (+373) 22 880101.

Operatorii Centrului de Apel vor acorda asistență alegătorilor privind procedura de votare în cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015.

De asemenea, persoanele responsabile de listele electorale din cadrul autorităților publice locale, dar și membrii organelor electorale inferioare pot afla răspuns la întrebările legate de aplicarea uniformă a procedurilor de gestionare a Registrului de stat al alegătorilor.

Menționăm că la acest număr unic de telefon nu pot fi depuse contestații sau făcute plîngeri.

Linia de informare a Centrului de Apel funcționează de luni pînă vineri, între orele 8.00 - 18.00.

În prezent, în cadrul Centrului de Apel activează 12 de operatori, un formator CICDE și un formator CEC.

Pe 13 și 14 iunie, dar și pe 15 iunie 2015 numărul operatorilor va fi triplat, iar programul de lucru va fi extins pînă la 24 de ore pe zi. Centrul poate fi apelat la tarif ordinar de la telefonul fix sau mobil din orice localitate a Republicii Moldova.

Codul Electoral al R. Moldova prevede că persoanele cu deficiențe de vedere pot intra în cabina de vot cu un însoțitor, nevăzătorii refuză de cele mai multe ori să meargă, fie că nu are cine să-i însoțească, fie că se tem că persoana respectivă ar putea trișa, votând pentru un alt candidat electoral.

Persoanele cu deficiențe de vedere pot depune cereri privind votarea la locul aflării

Comisia Electorală Centrală anunță că pînă la data de 13 iunie 2015, inclusiv, pot fi depuse cereri privind votarea la locul aflării.

Doar persoanele cu dizabilități de vedere pot înainta cereri privind votarea la locul aflării inclusiv în formă verbală.

Persoanele menționate votează conform listei de alegători pentru votarea la locul aflării, întocmită de biroul electoral al secției de votare în baza cererilor acestora, iar persoanele neînscrise într-o asemenea listă nu pot vota la locul aflării.

Garantarea participării politice a persoanelor cu dizabilități

Dreptul de vot este un drept esențial în Republica Moldova, ca în orice altă țară democratică.

Deși dreptul la participare politică are o istorie îndelungată și controversată, acesta este proclamat prin articolul 21 din Declarația universală a drepturilor omului, și a devenit obligatoriu din punct de vedere legal odată cu includerea sa în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP).

Alegeri noi – aceleași probleme

În acest context, Olga Z., persoană cu dizabilități fizice din Nordul republicii, contrazice faptul precum că ar avea acest drept, spunând că zilnic se confruntă cu aceleași probleme: discriminarea, inegalitatea și excluziunea socială, lucruri care o împiedică să devină o persoană activă politic în comunitatea în care trăiește.

“Cînd vin alegerile, toți par a fi mai deschiși și mai atenți cu noi, persoanele cu dizabilități, dar cînd le propun ceva, cum să accesibilizeze cabina de votare, spre exemplu, opiniile mele niciodată nu sunt luate în seamă! Cineva chiar mi-a zis că voi mereu căutați doar privilegiile, dar nu vedeți că țara e săracă și nu vă poate ajuta!” - mărturisește aceasta.

Dreptul de a vota – un privilegiu aparte?!

La nivel european, dreptul la alegeri libere este garantat prin articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEaDO). Documentul stipulează clar că dreptul de a vota nu este un privilegiu. În secolul douăzeci și unu, prezumpția într-un stat democratic trebuie să fie în favoarea incluziunii persoanelor cu dizabilități, nu marginalizării acestora.

O altă problemă la acest capitol o constituie persoanele cu retard mental și persoanele cu probleme de sănătate mentală. Deși este recunoscut faptul că acestea sunt două grupuri separate, ambele au aceeași soartă, întrucât se întâmplă mult mai des să fie stigmatizate și excluse de societate, decît restul persoanelor cu alte tipuri de dizabilitate.

Conform legislației generale privind drepturile omului, dreptul de vot nu este un drept absolut, iar în unele cazuri, în special în cele de incapacitate, poate să fie limitat. Persoanele cu retard mental și persoanele cu probleme de sănătate mentală sunt afectate în mod direct de această limitare.

Legislația – în favoarea persoanelor cu dizabilități

Articolul 29 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) prevede că părțile trebuie să asigure persoanelor cu deficiențe posibilitatea de a participa efectiv și deplin la viața politică și publică, în condiții de egalitate cu alte persoane, în mod direct sau prin reprezentanți liber aleși, inclusiv dreptul și posibilitatea persoanelor cu dizabilități de a alege și de a fi alese.

Republica Moldova are nevoie de standardele internaționale și europene care facilitează participarea deplină la procesul electoral a persoanelor cu dizabilități. Amintim în acest sens că Consiliul Europei (CE) se află în prezent în procesul de punere în aplicare a Planului său global de acțiune în favoarea persoanelor cu dizabilități pentru anii 2006-2015, fapt care prevede incluziunea socială și nu segregarea acestor persoane!

Democrație ori dreptul de a interpreta fals legislația?!

Juriștii care sunt preocupați de această problemă consideră că dreptul la participare politică este protejat din punct de vedere legal, mai ales de instrumentele internaționale și europene. Importanța acestora pentru un proces democratic funcțional reiese din texte și din interpretarea oferită de către diferite organisme responsabile de punerea în aplicare a legii.

RIGHT=VOTE

Dictionar explicativ de termeni (1)

Afișe electorale - apeluri, declarații, fotografii și alte materiale utilizate de concurenții electorali în scop de agitație electorală;

Agitație electorală - acțiuni de pregătire și difuzare a informației, care au scopul de a-i determina pe alegători să voteze pentru unii sau pentru alți concurenți electorali;

Alegător - cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot;

Alegeri - în cazul în care nu se face vreo specificare, alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și referendumurile. Aceeași noțiune vizează acțiunile cetățenilor, partidelor și altor organizații social-politice, blocurilor electorale, organelor electorale și altor organe de stat, orientate spre întocmirea listelor electorale, desemnarea și înregistrarea candidaților, efectuarea agitației electorale, votarea și constatarea rezultatelor votării, precum și alte acțiuni electorale întreprinse în conformitate cu legislația în vigoare;

Alegeri anticipate - alegerea organului electiv în cazul încetării înainte de termen a mandatului sau dizolvării acestuia ori în cazul reorganizării administrativ-teritoriale;

Campanie electorală - perioadă de activitate care se desfășoară cu scopul de a-i determina pe alegători să-și exprime voturile pentru alegerea unui sau altui concurent electoral și care începe, pentru fiecare concurent electoral, la data înregistrării acestuia de către Comisia Electorală Centrală sau de consiliul electoral de circumscripție și se încheie la data excluderii concurentului electoral din alegeri sau în ziua votării;

Candidat - persoană care candidează pentru ocuparea unei funcții publice eligibile din partea partidelor, a altor organizații social-politice a blocurilor electorale;

Candidat independent - persoană care își desemnează candidatura pentru ocuparea unei funcții publice eligibile independent de partide, de alte organizații social-politice și de blocurile electorale;

Circumscripție electorală - unitate electorală administrativă în care se organizează și se desfășoară alegerile și referendumurile;

Concurenți electorali: - candidații independenți, înregistrați de Comisia Electorală Centrală, precum și partidele, alte organizații social-politice și blocurile electorale, ale căror liste de candidați au fost înregistrate de Comisia Electorală Centrală - în cazul alegerilor parlamentare;

- partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale, și persoanele care candidează pentru funcția de primar sau de consilier în consiliul local și care sînt înregistrate de consiliile electorale de circumscripție respective - în cazul alegerilor locale;

Comisia Electorală Centrală - organ de stat independent, înființat pentru realizarea politicii electorale în scopul unei bune desfășurări a alegerilor, pentru supravegherea și controlul respectării prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale;

Domiciliu - loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate;

declarație de ședere - procedură prin care cetățeanul cu drept de vot declară locul aflării sale în ziua alegerilor;

listă electorală - listă ce cuprinde toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază sau își au reședința în raza unei secții de votare;

Listă electorală suplimentară - listă electorală întocmită de organul electoral, în care se înscriu persoanele care nu au fost înscrise în listele electorale principale;

Listă de subscripție - listă cu semnături ale alegătorilor care susțin un oarecare

*Aceste noțiuni sunt preluate
din Codul Electoral,
COD Nr. 1381 din 21.11.1997;
<http://lex.justice.md/mdl>*

*"Un drept nu este ceva ce îți da cineva,
este ceea ce nu îți poate lua nimeni"*

(Ramsey Clark)

Dictionar explicativ de termeni (2)

Observatori naționali – reprezentanți ai asociațiilor obștești calificate din Republica Moldova sau reprezentanți ai concurenților electorali, acreditați de organele electorale în condițiile prezentului cod;

Observatori internaționali – reprezentanți ai organizațiilor internaționale, ai guvernelor statelor străine și ai organizațiilor neguvernamentale din străinătate, precum și experți internaționali în domeniul electoral, acreditați de Comisia Electorală Centrală;

Organe electorale - organe care organizează desfășurarea alegerilor Parlamentului, în autoritățile administrației publice locale, precum și desfășurarea referendumurilor;

Partide - asociații benevole ale cetățenilor, constituite și înregistrate în condițiile Legii privind partidele și alte organizații social-politice;

Perioadă electorală - perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștință publică a datei alegerilor și ziua în care rezultatele finale ale alegerilor sînt confirmate de către organele competente;

Referendum - scrutin prin care poporul își exprimă opțiunea în cele mai importante probleme ale statului și societății în ansamblu, avînd drept scop soluționarea acestora, precum și consultare a cetățenilor în probleme locale de interes deosebit;

Reglementarea specială - Reglementarea din aceeași materie și de același nivel poate fi cuprinsă într-un alt act normativ, dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie.

Reglementarea derogatorie - Reglementarea este derogatorie dacă soluțiile legislative referitoare la o situație anume determinată cuprind norme diferite în raport cu reglementarea - cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri.

Reședință - loc de trai temporar, confirmat în buletinul de identitate;

Revocare - retragere de către instanța de judecată a mandatului persoanei care ocupa o funcție publică eligibilă, precum și retragere a mandatului primarului prin referendum local.

*Aceste noțiuni sunt preluate
din Codul Electoral,
COD Nr. 1381 din 21.11.1997;
<http://lex.justice.md/mdl>*

Verifică-te în Registrul de Stat al Alegătorilor

Serviciu public - activitatea organizată sau, după caz, autorizată de o autoritate publică, în scopul satisfacerii unui interes legitim public.

Registrul de Stat al Alegătorilor (RSA) este un sistem informațional unic integrat de evidență a alegătorilor din Republica Moldova, destinat colectării, stocării, actualizării și analizei informației despre cetățenii Republicii Moldova, inclusiv despre cei din străinătate, care au atins vârsta de 18 ani și nu au interdicții legale de a alege.

RSA este constituit în baza Registrului de Stat al Populației, fiind actualizat continuu cu datele furnizate de Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Justiției și administrația publică locală.

Datele introduse în RSA sunt în limba română și se folosesc de către Comisia Electorală Centrală exclusiv în scopul formării listelor electorale. Accesul la informația din RSA este limitat.

Alegătorul este introdus în lista electorală a sec-baza adresei de domiciliu sau a adresei de reșe-

În calitate de utilizator al RSA, alegăto-cerea IDNP-ului din actul de identitate, poate afla

ATENȚIE!
Doar aici te poți verifica în lista electorală—
www.verifica.cec.md
Introduceți IDNP și un Cod din imagine.

ției de votare în dință.

rul prin introdu-adresa și nu-

REFERINȚE:

1. Constituția Republicii Moldova
2. Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități
3. Codul Electoral al Republicii Moldova
4. Declarația privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, Aprobată prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale nr. 3272 din 21 aprilie 2015
5. Ghidul alegătorului. Alegeri locale generale 2015
6. Spoturi video elaborate de CEC
7. Comisia Electorală Centrală - „Alegeri locale generale din 14 iunie 2015” - Întrebări frecvente
8. Comisia Electorală Centrală - „Alegeri locale generale din 14 iunie 2015” - Publicații -
9. Comisia Electorală Centrală - „Alegeri locale generale din 14 iunie 2015” - Materiale de educație civică
10. <http://cec.md>
11. <http://lex.justice.md/>
12. http://voteaza.md/page_publicatii.aspx
13. <http://www.e-democracy.md/elections/local/2015/>
14. <http://alegeri.md>
15. VOTEZ INSEAMNA CA TRAIESC! / Arhitectul - <https://>

**UN VOT ACCESIBIL
PENTRU FIECARE!**

**Un vot accesibil pentru
fiecare alegător!**

Vino la alegerile locale din

14 iunie 2015 !

Chișinău –2015

Redactori:

Mariana Țibuleac și Mariana Morari

Această publicație este realizată de Alianța Centrelor Comunitare de Acces la Informație și Instruire din Republica Moldova, în parteneriat cu Asociația „MOTIVAȚIE” din Moldova, Asociația Surzilor din Republica Moldova și Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, în cadrul proiectului „Campanie de educație civică pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități în procesele electorale în contextul alegerilor locale generale din 14 iunie din Republica Moldova”, implementat cu suportul financiar al Programului „Îmbunătățirea calității democrației în Moldova prin suport parlamentar și electoral”, PNUD Moldova și a proiectului „Pro vot incluziv - demers pentru o societate incluzivă”, implementat cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) și de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.